

خلاصة الشروح

مؤلفي :

آقسه كيلی

مصطفى حقى بن احمد

مرحقى محفوظدر

—•••••—

* مطبعة آمدى *

١٣٣٦

مأخذلریمز

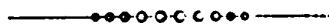
داودالقارصی - اسکيجی زاده - اساس - تلخیص الاساس -
روح شروح - امعان الانظار - سعدالدین - سیدشریف - علی القاری

مندرجات اجمالیہ

« علم صرف » ، « علم اشتقاق » ک تعریف ، موضوع ، غرض ، غایہ لری۔
بونلرک آیری آیری برر فن اولدقلری - اشتقاقک تعریف و اقسامی - فعل
ماضی ، معلوم ، مجهول ک تعریفلری - علامتلری - فعللره معلوم ، مجهول و سائرہ
اطلاقی مجاز اولدیفی - مضارع ، غائب ، مذکر ، مفردک تعریفلری - مضارعک
زمانینہ دلالتندہ اولان مذاہب - « مصدر » ک تعریفی - اشتقاقده اصل ایکن سبب
تأخری - معلوم و مجهولی - تعریفلری - مصدرلرده افراد ، جمع و سائرک مساوی
اولدقلرینک حکمتی - شو مذکوراتک نہ وقت معتبر اوله جقلری - تاء تأنیثک
مصدرلره دخولی نرہ لرده قیاسی کیمنبرده جماعی اولدیفی - مصادر جماعیہ - اوزان
مصادر - مبالغہ صیغہ لری - اقسام جامدات - وزنلری - اسم فاعل ، اسم مفعول ،
صفت مشبہ لره عائد معلومات کافیہ - ادوات نفيک ایضاحی - لم ایله لمانک فرقی۔
اسر ، نہی لرک تعریفلری - حاضرلرده متکلم کلدیکنک سبی - برزمان ایله مقید
اوله مدقلری - « مصدر میمی - اسم زمان ، اسم مکانک تعریفلری ، وزنلری ،
کیفیت تصرفلری - اسم آلتک تعریف و اوزانی - هانکی بابلردن کلهجکی - وزن
قیاسی و سماعیلری - بناء مرہ ونوعک تعریفلری - بونلرله مراد نہ اولدیفی -
جملری نہ وجهله کلدیکی - اصلی وزیاده دن کیفیت تصرفلری - اسم تصعیر ومنسوبک
تعریفلری ، علامتلری ، فائده لری ، وزنلری - اصول و زوائدده ، جوع قلت

و کثرتده ، مفردی بولمیان جملرده ، اسم جملرده ، مرکباتده ، اسماء مبنیه و معتلهلرده ، تصغیر و نسبتک یولی و قاعدهسی - مبالغه ایله اسم فاعلک تعریفی - صیغه سماعیلری - اقسام مبالغه - صفات الهیهده بولنان مبالغه هانکی معنایه اولدینی - اسم تفضیل - مطردهسی - نهلردن کلدیکی - شاذ اولانی - بعض یرده مفعولی تفضیل ایچون کلدیکی - افعیل تفضیل ایله فرقلری - فعل تعجبک تعریفی - نهلردن کلدیکی - نه دن مشتق و نه معنایینه کلدیکی - زوانددن ناصل کلهجکی - تعجب کیلاره نسلله اوله جنی (ما) سنده اوج مذهب اولدینی - امثله نك (۳۱) ه - چیقاراسی - نصیر ، نصور ، نصار صینه لرینک کیفیت استعمال و تحقیقلری - اخبار ، انشاء مثبت ، منفی ، طلبی ، غیر طلبی کبی لرك تعریف و ایضاحی - فعللری تقدیمک وجهی - افعال تعجبک کروییه براقیلدیغنک علای - اسم لرك ، جامده ، مشتق ، صفت اسم ، حرف اسم اولانلری - صفات و اسماء ده تکلم ، خطاب ، غیبت ، اعتبار ایدادیکنک وجهی - بسمه حدیثی - بدأك وجهی - باده مذهب مختار - اسمک اصلنده مذهب مختار - اسم جلالده مذهب مختار - بابلرله نوع لغوی مراد اولدینی - دعائم ابواب - ثلاثی ده اصل الاصول - قیاس و شاذ اولانلری - (اول) نك لغت و اصطلاح معنایی - ایکی وجهله استعمالی - وزن تصریفی - باب اولدن نه کبی فعللر کلدیکی - فعل علاجی ایله غیر علاجی نك فرق - (تفعیل) نك بشدها مصدری اولدینی - زواندک هانکی بابنده همزه قطع اولدینی - (افعال) ده همزه قطع ایکن نیچون مکسور اوقوندینی - جمع قلت و کثرتک تعریفلری ، وزنلری ، نهلرده معتبر اوله جقلری - (تفعیل ، افعال) بنالری نك دهانه کبی معنالری اولدینی - (تفعیل ، تفاعل) مصدرلری نك ناهصلردن نه وجهله کلدیکی - تکلف ، مشارکتده دن بشقه نه کبی فمئال افاده ایندکلری (مفاعله ایله تفاعل) مشارکتده فرقلری (استعمال) ده تخفیفاً بعض زیاده نك حذف - بویابده اصل اوزره تکلمک جوازی - اجتماع ساکنین جائز اولوب اولیانلری - تعریفلری - (قد) ک معنایی بریابدن لازم و متعدی اولانلر - بریابدن متعدی دیگرندن لازم اولانلر - مثالک تعریفی (نجو) یدی معنایه کلدیکی - حقیقه لازم و متعدی - انسانی - متعدی ده تجاوزله مرادده برضک لازم و یا متعدی

اولدینقی بيلمکده قاعده - شاذ واقسامی - نادرک تعریفی - الحاقده معتبر اولان
مصدر - حضرک تعریف واقسامی - افعال معتنه ، مضاعف ، مهـوزلرک هانکی
بايلردن کلهجکلری - وبونزک اقسامی - بايلرک (۱۴) ه ابلاغی صورتی - اشیانی
اصوانه رد ایدن شیلر - (خیر، شر) کلهلرینک اصللری - رباعی اصلک بر باب
ایدلر قالمه بی (نون مخففه) ده اولان مذاهب - اعلال یدی شرطی - زمان واقسام
زمان (افعّل، استعمل) نک همزه وسینلرینه برچوق معنارک نسبتلری مجاز اولدینقی -
افعال تعجب ، صفت مشبهه ، اسم تفضیل لرده اعلال ترک ایدایکدهک وجبی -
واوایله یاه بر آرایه کلدهکده ادغامک یدی شرطی اولدینقی - قیاء، دیم ، تمطیاً ،
تصانیفاً کیلرده واوک یا به قلبنک علتی - (اجابة استقامة) کییلرک اعلانده
مذهب مختار .

افادۀ مرام

امثله بنا مقصود شرحلرینک اِک چوق فوائد مهمه بی جاوی
اولانلری (عربجه) اولوب ییباغجی برلسان ایله یازیلان (فن) لره
هنوز باشلایانلر ایچون بو کتابلردن استفاده ممکن اوله میه جفندن ،
شرحلرده تحلیلالات عبارتده لرینه قارشدیریلان (قواعد مهمه) بی
خلاصه و اجمال ایله ماده به ماده ترتیب و درس پروگرامنه ادخال ایله
موقع انتشاره وضع ایله دم . چونکه اسول عتیقه ده جریان درس، معلم
شروحي مطالعه ایدرک بعض فوائدی طلبه یه هوادن افاده و تقریر
صورتیله اولدیغندن . آنجاق یوزده بش نسبتده ارباب ز کآء استفاده
ایده بیلیرکن بو اصولمزدده طّلابک عمومی مستفید اوله جقلری آشکار ؛
بناءً علیه بونفعک منتهیلرده شمولی غیر منکردر . زیرا منتهی شرحلرک
احتواء ایلدیکی سکزیوز بلکه بیک صحیفه یکونی آیلرجه مطالعه ایله
میدانه کتوره جکی معلوماتی بو (خلاصه الشروح) سایه سنده برقاچ
کون و یا هفته ایچنده آلدۀ ایدۀ جکی جدی نظرله مندرجانه واقف
اولانلرک معلومیدر . طبیعی معلول البصیرد لرله ضعف بصرد و چار اولانلره
قولاق و یریلر مز . استفاده حقیقه آرایان طلبۀ صادقۀ قرداشریمزک قرین
توفیق اولمالرینی جناب و اهاب الآمال حضرتلرندن نیاز و استرحام
و اولرده مؤلفی خیر ایله یاد ایله مه لرینی رجآء ایله ختم کلام ایلرم
والسلام .

اوده مش قضایی مدرسی آقسه کیلی

مصطفی حق بن احمد

۱۱ محرم ۱۳۳۲ ل

عفی عنهما

خلاصة الشروح

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حمداً لمن بيده تصريف القلوب . وصلاةً وسلاماً على نبيه المحبوب
وآله المرغوب .

« ماده : ۱ »

طالب ایچون مقصوده کبر مزدن اول اوج شیئی بیلیمک الزمدرکه
اوده : (علم) ک تعریف ، موضوعی ، غایه‌سی در .

« ماده : ۲ »

(علم صرف) ک تعریفی : علم باصول یعرف بها احوال
أَبْنِيَّةِ الْكَلِمِ الْعَرَبِيَّةِ لَيْسَتْ بِأَعْرَابِ .

« ماده : ۳ »

(موضوعی) کلمات عربیه‌نک ماده وجزء لریدر .

« ماده : ۴ »

(غایه‌سی) : احوال کله‌بی بیلوبده مغالری آداده خطا دن احتراز دره .

« ماده : ۵ »

(علم الاشتقاق) : علم باحث عن كيفية خروج الكلام بعضها عن بعض بسبب مناسبة بين المخرج والخارج بالاصالة والفرعية باعتبار جواهرها .

« ماده : ۶ »

(علم صرف) ايله (علم اشتقاق) بردير ديه توهم اولنمش ايسه ده ، تعريفده قيد اخبر ايله بوتوهم مندفعدر . زيرا اشتقاق ده مناسبت دن بحسب المادة ، صرف ده ايسه بحسب الهيئة بحث اولنور .

« ماده : ۷ »

(موضوعی) جوامع کله اعتباريله (مفردات) در .

« ماده : ۸ »

(غرضی) انتساب کند یسيله حاصل اولان ملكه تي تحصيل در .

« ماده : ۹ »

(غايه سی) انتساب ده خلل دن احتراز در .

« ماده : ۱۰ »

(اشتقاق) جوق وقت قواعدنك آزلني ويا مبادی ده اشتراك لرندن ايجون (كتب صرف) ده درج اولنور ؛ بعض كرده آبري تدوين اولنور .
(العلمُ الحَقَّاقُ) [۱] كُبي

[۱] . بواثر هند جا كلرندين مشهور صديق خان مرحوم كدر

« ماده : ۱۱ »

(الاشتقاق) : اخذ كلمة من أخرى بتغيير ما مع التناسب في المعنى .

(ماده : ۱۲)

(اقسام اشتقاق) صغیر ، کبیر ، اکبر ، اولیقا اوزره اوچدره ؛ و محل نزاعده صغیردر .

(نصر)

« ماده : ۱۳ »

(نصر) نك ماده می : نون ، صاد ، ر آء ، حرفلری در . دیگرلری ده بونه مقیددر .

« ماده : ۱۴ »

(نصر) نك هیئت : حرفلک بر آرایه کلمه سندن حاصل اولان بر کیفیت مرثیه و مسموعه در .

(ماده : ۱۵ »

(نصر) نك آلتی اسمی وارکه : فعل ، ماضی ، معلوم ، مفرد ، مذکر ، غائب درلر . بونلرله اسم ، حرف ، مضارع ، امر . نهی ، مجهول . تنبیه ، جمع ، مؤنث ، مخاطب ، متکلم ، دین احتراز اولندی .

« ماده : ۱۶ »

(الفعل) : کلمه دلت مادتها علی حدث و هیئتھا علی احد الازمنة الثلاثة و علی نسبة الی فاعل معین اوالی فاعل ما

« ماده : ۱۷ »

(فعل ، ایله ، فعل ، بښنده فرق : کسر ایله علم جنس فتح ایله
ایقاع الحدث معنانه مصدر در .

« ماده : ۱۸ »

(فعل ماضی اولان) نصرنک معنایه دلالتی اعتباریله ماده سیدر .
یا لکنز ماده اعتباریله ذاتنک علمی در .

« ماده : ۱۹ »

(الماضی) : فعل دل بهیثه علی الزمان السابق .

« ماده : ۲۰ »

(المعلوم) : فعل نسب الی فاعله نسبة وضعیه ضرب زید
عمرأ ، کبی

« ماده : ۲۱ »

(المجهول) : فعل حذف فاعله ونسب الی مفعول ونسبة وضعیه
ضرب عمرو ، کبی .

« ماده : ۲۲ »

(ثلاثی ده معلوم ، مجهول علامتلی) : معلومه اول و آخر مفتوح
مجهول ده اول مضموم ایکنجی مکسور اولمقدر

« ماده : ۲۳ »

(فطرله معلوم ، مجهول ، اطلاق) فاعل ونائی اعتباریله مجازدز .

نفس‌النزده ماهیت مطلقه به موضوع اولمله حقیقه مجهول ومعلوم
اوله مازلر. مفرد ، ثنیه ، جمع ، تذکیر ، تأنیث ، کبی دیگر اطلاقاتده
بویله در .

« ماده : ۲۴ »

(مفرد) درت معنایه کثیر : « ۱ » مالیس بمرکب « ۲ » مالیس بجمله .
« ۳ » مالیس بمضاف « ۴ » مالیس بثنی ولا بمجموع . بوراده مراد دردنجی در .

« ماده : ۲۵ »

(الغائب) مالیس بحاضر ولا بمتکلم .

« ماده : ۲۶ »

(المذکر) مالیس بمؤنث .

(ينصر)

« ماده : ۲۷ »

(المضارع) کلمه دات مادتها علی زمان الحال والاستقبال

« ماده : ۲۸ »

بعض علماء ، حالده حقیقت استقبالده مجاز ؛ دیگریده عکسفی
سویله مشلرسده مختار اولان هرایکیسنه دلالتی حقیقت در . بناء علیه
ایکنک ضمنتده بر بولنمغله اعتراض مندفعدر .

« ماده : ۲۹ »

بوفعلک بر آدینه مستقبل دینور ؛ بانک فتحیله مشهورسنده ، تحقیق
کسر ایله اولمقدر .

(نصراً)

« ماده : ۳۰ »

مصدر اشتقاقده اصل ایسه ده ماضی زماناً رتبه، شرفاً؛ مضارعده
یا لکز رتبه مقدم اولدقلرندن وضعاده تقدیم ایدلدیلر .

« ماده : ۳۱ »

(المصدر) : اسم دل علی حدث و مشتق منه الفعل الماضي بالذات .

« ماده : ۳۲ »

تعریفده قید اخیری زیاده ؛ سلام ، کلام کبی اسم مصدرلری
اخراج و مذهب بصریونی اختیاره اشارت ایچوندور .

« ماده : ۳۳ »

مصدرک معلوم و مجهولی یوقسهده ؛ اسم فاعل معناسنی افاده ایدنلره
معلومدن مصدر ، مفعول معناسنه کلانلره مصدر مجهول دینور .

« ماده : ۳۴ »

(المصدر المعلوم) : مصدر موضوع للدلالة علی الحدث القائم بالفاعل

« ماده : ۳۵ »

(المصدر المجهول) : مصدر موضوع للدلالة علی الحدث القائم
بنائب الفاعل .

« ماده : ۳۶ »

مصدرلرده تأنیث ، تذکیر افراد ، تثنیه ، جمع ، مساوی اولدقلری

نفس حَده دلالت ایتمه لر یله جزء ایله کل بیننده مشترک جنس اولدقلری
ایچوندر . ماء تراب لفظلری کی .

« ماده : ۳۷ »

مصدرلرده شومذ کورالک معتبره اولمالری عدد ، یاخود نوع ،
اسم فاعل ، یاخود اسم مفعول معنالی قصد اولندقدده ممکن اولور .

« ماده : ۳۸ »

مصدرلره تاء ثانیثک دخولی (فَعْلَلْ ، فَاعَلْ) مصدرلرنده مطلقا
(فَعَلْ) مصدرلرنده ناقص اولدقدده (اَفْعَلْ ، اسْتَفْعَلْ) ده اجوف اولدقلرنده
(قیاس) دیکرلرنده سماعی در .

« ماده : ۳۹ »

ثلاثی مصدرلری سماعی اولغله عددلری کثیر و غیر مضبوط
ایسه ده ، امام سیبویه اونوز ایکی به قدر صاعمشدر .

« ماده : ۴۰ »

اونلرده (قَتَلَ ، فَسَقَ ، شَغَلَ ، رَحِمَهُ ، نَشَدَهُ ، كُدِرَهُ ، دَعَوَى ،
ذَكَرَى ، بَشَرَى ، لَيَّانَ ، حَرَمَانَ ، غَفَرَانَ ، تَزَوَّانَ ، طَلَبَ ، خَبَقَ ،
صَفَرَ ، هَدَى ، غَلَبَهُ ، سَرَقَهُ ، ذَهَابَ ، صَرَّافَ ، سُؤَالَ ، زَهَادَةً ،
دَرَايَةً ، دُخُولَ ، قَبُولَ ، وَجِيفَ ، مُنْهَوْبَةً ، مَدْخَلَ ، مَرَجَعَ ،
مَسَاةً ، مَحْمَدَةً) در .

« ماده . ۴۱ »

بونلراوزره (بُغَايَة، كَرَاهِيَة، مَكْرَه، مَقْتُون، بَاقِيَة) مصدرلريني علاوه ايدنلر اولديني كي، غير مشهور بشقه مصدرلر اولديني مفصلا تده مسطوردر.

« ماده . ۴۲ »

(ثلاثي مصدرلرينك وزن نري سماعي اولدقلرندن قاعده تحتة كيرميورلرسده ، طَالِيَنَه قولاي اولماق ايچون ا كثريسي بيان ايدلمشدركه صنايع وامثالي ايله آكا ضد اولانلرده (فَعَالَة) وزننده كليرلر: كتابه، عِبَادَة كي. دالك حر كاتيله دَلَالَة، وازك فتح و كسرييله وَلَايَة مسموعدرلر. مغالرنده حر كه واضطراب اولانلر (فَعَالَز) وزننده كليرلر: جَوْلَان، حَيَوَان كي، مَوْتَان نَقِيضَنَه محمولدر. اصوات ده (فُعَال) وزننده كليرلر: نِيَّاح، بَكَاء كي؛ بعض كر ده صوتدن خالي اولديغندن قَصْر ايله (بَكِي) ده كلير. بشقه لرنده عيني مفتوح اولان فعل لازمندن غالبا (فُعُول) وزننده متعدي دن (فَعْلٌ) وزننده كليرلر .

« ماده . ۴۳ »

ثلاثي مصدرينك مبالغه سيغه لري مشهور اوله رق اوچ وزننده كلير: تَلْعَاب، حَشِيئِي، رَمِيَّا كي. جَبْرُوت، عَظْمُوت، رَحْمُوت كييلرده جَبْر، عَظَمَت، رَحْمَت. مصدرلرينك مبالغه لري دينلدي .

(جامدات)

« ماده : ۴۴ »

مشتق و مشتق منه اولیان اسم جامد لر ؛ بری اصلی دیکری مزید
فيه اولق اوزره ایکی قسمه آیریلور لر .

« ماده : ۴۵ »

اسم جامد ثلاثی نك وزنلری ؛ فَلَـسْ ، فَرَسْ ، كَيْفْ ، عَضْدْ ،
حَبْرْ ، عَنَبْ ، اِبِلْ ، قُفْلْ ، صُرْدْ ، عُنُقْ کیلردر .

« ماده : ۴۶ »

رباعی سنك وزنلری ؛ چَعْفَرْ ، زَبْرَجْ ، بُرْثَنْ ، دَرِّهَمْ ، قِطْرْ
کیلردر .

« ماده : ۴۷ »

(خماسیلری) سَفَرَجَلْ ، قِرْطَمَبْ ، جَحْمَرَشْ ، قُدْغَمَلْ ،
کیلردر

« ماده : ۴۸ »

(خماسی اوزره زیاده لر) عَضْرَفُوطْ ، حَزْغَمِیلْ ، قِرْطَبُوسْ ،
خَنْدَرِیسْ کیلردر .

•••

(فهو ناصر)

« ماده : ۴۹ »

(الاسم الفاعل) اسم مشتق من معلوم المضارع لذات قائم
معه الفعل بمعنى الحدوث.

« ماده : ۵۰ »

(تعريف ذه) بمعنى الحدوث) قیدی فعلک ذاته تعلق حال حکمده
اولدینفی افاده ایچوندر

« ماده : ۵۱ »

(فهو) ده (فاء) تفریع ، (هو) ده مفردی جمله اوزره عطف
لازم اولماق ایچوندر . (وذاك) ده بویلهدر .

« ماده : ۵۲ »

(امثله مـطرده سی) ایکی مفرد ایکی تشنیه ایکی جمع اولهراق دائما
آلتی کلیر . (مفعول) ده بویلهدر . مکسر و مکسره کتورلدیکی استعمالی
کثیر اولانلری تفهیم ایچوندر

« ماده : ۵۳ »

اسم فاعلك امثلهده کور بلاندن بشته بشی دهها جمع مکسری وارکه
(علماء ، صحبان ، فعود ، بزل ، تجار) در . (صخب ركب) کیلیری
علاوه ایدنلر وارسهده مختار اولان اسم جمع درلر نه سایهده (صحابة)
صاحبك جمی اولدینفی یازیلیور .

« ماده : ۵۴ »

بوجع لر : اسم فاعل وصفی لر. خاَصْدَزَلَر (فاعل اسمی) لر (فَوَاعِل
فَعْلَان ، فَعْلَان) وز فلرنده جملنیر لر. (حَاجِر ، فَاَرَس ، چَان) جملرنده
فَوَارس ، تَجَرَان ، جَنَان کبی .

« ماده : ۵۵ »

(الصفة المشبهة) : اسم مشتق من معلوم المضارع لذات قائم معه الفعل
بمعنى التَّبَوُّت .

« ماده : ۵۶ »

تعریف ده قید آخری زیاده : فَعْلُک ذاته تعلقی حال حکمده
اولدینی کبی ، قبل الحکمده ثبوتنه دلالت ایچوندیر .

« ماده : ۵۷ »

(صفت مشبهه) : مشهور اولان ، ثلاثی ایله مطلقا لازم لردن کتیر -
• یلیورسه ده ، ابن ملک مرحوم (تسهیل) کتابنده اسم فاعل وزنی
اوزره زیاده دن کلدیکنی سویله یور .

« ماده : ۵۸ »

(وزن لری) : الوان و عیوب فملرینه منحصر اولان (اَفْعَلْ) دن
ماعداسی عمومأ سماعی اولدیلرندن عددلری مضبوط دکل ایسه ده
مشهور اولانلری : (فَرَقَم ، شَکَس ، صَلَب ، مَلَح ، جُنُب ، جَسَن ،

حَشَن ، شُجَاع ، جَبَان ، نَدَس ، عَطْشَان ، اَحْوَال ؛ سَلَم ، غَيُورُ ،
ضَبَقُ ، شَيْظُمُ (کیلردر .

« ماده : ۵۹ »

بو وزنلره صفت مشبهه دنیلدیکی ؛ معنی ده ، استقاوده ، تصرفده
اسم فاعله بکزدکلری ایچون در .

(وذلك منصور)

« ماده : ۶۰ »

(اسم مفعول) : لَفَهْ ایشلنیجی ذاتک اسمی در . اصطلاحاً : اسم
مشتق من مجهول المضارع لذات وقع عليه الفعل بمعنى الحدوث .

« ماده : ۶۱ »

(اسم مفعولك جمع تكسیری) : صَحِيح اولان یا ایله (مفاعیل)
وزننده کلیر : مَيَّامِين مَلَّاعِينَ کبی . بعض کتره بووزن (اَفْعَالُ) دن اسم
فاعلك جمعی ده اولور . مُنْكَرِدَه مَنَّا کیر کبی . اما (مَنَاصِرُ) اَفْعَالُ دن
(مُنْصِر) اسم فاعلنک جمعیدر ، مَنَسُورْک جمعی دکلدر .

« ماده : ۶۲ »

(فاعل ایله مفعول) ك امثلهده کوریلان وزن قیاسیلرندن بشقه
ثلاثی دن (فَعِيلُ ، فَعُولُ) وزن سماعیلری وارسهده ، بو وزنلر

هرایکشنده نادر الاستعمال در لر . بو وزنلرده غالب اولان صفت
مشبه و یا مبالغه در .

« ماده : ۶۳ »

(فَعِيلٌ وَزْنِي) بعض کره (اَفْعَالٌ) دن اسم فاعلك مبالغه سی
اولور: (مُولِمٌ ، مُبْدِعٌ) معناسنه (اَلِيمٌ ، بَدِيعٌ) کبی . چوق کره بلا
مبالغه (مُفَاعِلٌ) معناسنه کثیر: (جَلِيسٌ ، عَشِيرٌ) کبی .

(لَمْ يَنْصُرْ ، لَمَّا يَنْصُرْ)

« ماده : ۶۴ »

(جَعْنَدَمْ طاق) : لغة علم ایه برابر انکارده ، (اصطلاحاً) جواز مدن
(لَمْ) داخل اولان مضارع در لر .

« ماده : ۶۵ »

(لَمْ ، اِيه لَمَّا) اولاً مضارعك معناسنی ماضی به قلبه صوکر- نفی
ایدر لر . لکن (لَمْ) اطلاق (لَمَّا) استغراق اوزرد نفی ایدر لر .

« ماده : ۶۶ »

(لَمْ اِيه لَمَّا نَكْ فَرْمَلَرِي) : لَمَّا نَكْ اصلی لم اولوب تا کید ایچون
ماء نافیه کلمکله (لَمْ) دن یدی وجهله آرلدی: (۱) لماده تَوَقَّعْ معناسنی
اولمغه غالباً رجاده استعمال ایدلمک . (۲) تَنْفِيكَ استمراری . (۳)
ادات شرطه مقارن اولماق . (۴) حرف تعقیبه اقترانی جائز اولماق .

(۵) مدخولك حذفی جائز اولماق. (۶) اسم، فعل، حرف، پیئنده مشترك اولمق. چونكه (لما) مضارع باشنده جازم، ماضیده اذا معنائه ظرف اولدیفندن اسم، لم فعلك تنیهی اعتبار اولندقدده فعل اولمشدر. (۷) ماضی و مضارع باشنده اولمازسه (الا) معنائه اولمقدر.

(ماينصر. لاينصر. لنينصر)

« ماده : ۶۷ »

(ما ايله لا) ايکسده نقي اتمکله برابر (ما) مضارعی حاله (لا) استقباله، تخصیص ایدر لر.

« ماده : ۶۸ »

(لن) ده (لا) کبی نقي و تخصیص ایدیورسه ده نفيك تأيیدنی دکل تا کیدنی ایجاب و لفظده ده تأثیر ایلدیکندن مفرد و متکلملری أصب و نون اعرابلری اسقاط ایدیور.

(لينصر، لاينصر)

« ماده : ۶۹ »

(الامر الغائب) . . . لفظ طَلَبَ به الفعل مطلقاً بوضعه عن الفاعل الغائب او النائب الغائب.

« ماده : ۷۰ »

(النهي الغائب) . . . لفظ مُلَبَّ به الكف او لترك عن الفاعل الغائب او النائب الغائب.